

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr. Aliny WOŁOCH pt.

***INSTYTUCJA SYGNALISTY W ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA OBIEKTÓW
PODLEGAJĄCYCH OBOWIĄZKOWEJ OCHRONIE*** [REDACTED]

opracowanej pod kierunkiem naukowym

prof. dra hab. Roberta SOCHY

Podstawą przygotowanie recenzji rozprawy doktorskiej Pani mgr Aliny Wołoch pt. „INSTYTUCJA SYGNALISTY W ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA OBIEKTÓW PODLEGAJĄCYCH OBOWIĄZKOWEJ OCHRONIE [REDACTED] [REDACTED] jest uchwała nr 38/2023/2024 z dnia 19 lipca 2024 r. Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Bezpieczeństwie Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej.

1. ZNACZENIE TEMATYKI ROZPRAWY

Zgodzić należy się z Kandydatką do stopnia naukowego doktora, że „Cechą każdego podmiotu oprócz prowadzenia działalności statutowej jest zapewnienie bezpieczeństwa, rozumianego zarówno jako zwiększanie odporności na wystąpienie sytuacji zagrażających bezpieczeństwu podmiotu, jak również ochrona tej działalności przed zagrożeniami ograniczającymi swobodę jej aktywności” (s. 17). „Istotne jest więc stałe monitorowanie poziomu zagrożeń oraz przygotowanie organizacji na ich wystąpienie, jak i reakcja na sygnały, dotyczące nieprawidłowości oraz podejmowanie adekwatnych działań naprawczych” (s. 18). Jak pisze, zarządzanie bezpieczeństwem obiektu jest procesem złożonym, wymagającym uwzględnienia wielu różnych aspektów bezpieczeństwa, zaś istotnym elementem tego procesu są zgłoszenia sygnalistów, ponieważ mogą one pomóc w identyfikacji i naprawie potencjalnych luk w systemie bezpieczeństwa (s. 127). Bez wątpienia, przekazywane przez sygnalistów informacje służyć mogą poprawie bezpieczeństwa, jednak – w kontekście dostrzeżonego przez Kandydatkę, utrwalanego przez lata negatywnego wizerunku sygnalisty jako wynoszonego na

piedestał donosiciela (s. 16) – konieczne jest właściwe zrozumienie roli i przydatności sygnalistów dla organizacji, a także ochrona takich osób przed działaniami odwetowymi. Jak zauważa Kandydatka, „osoby zgłaszające nieprawidłowości w organizacjach, często płacą wysoką cenę za swoje działania” (s. 109), narażone są nie tylko na szykany, ale nawet odsunięcie ich od wykonywania zawodowych obowiązków (s. 108), co zmierzać ma do podważania rzetelności przekazywanych przez nie informacji. W kontekście braku prawnego obowiązku wdrażania przez instytucje kanałów obsługi zgłoszeń od sygnalistów, Kandydatka dostrzegła istniejący w tym obszarze deficyt wiarygodnych danych (s. 18). Wszystko to decyduje nie tylko o potrzebie, ale wręcz konieczności opracowywania i wdrażania określonych rozwiązań, mających na celu przeciwdziałanie takim problemom, m. in. poprzez kształtowanie kultury promującej sygnalistów i chroniącej ich oraz kreowanie systemów, umożliwiających skuteczne zgłaszanie i rozwiązywanie problemów bezpieczeństwa.

Sytuację problemową Kandydatka przedstawiła w rozdziale 1., przekonująco uzasadniając potrzebę zbadania podjętej problematyki. Dlatego też, podjęcie badań dotyczących omawianego obszaru uznać należy za celowe, a naukowo uzasadniony pogląd na ten temat sprzyjać może wypracowaniu pożądanых w tym zakresie rozwiązań. Wysiłek podjęty przez Kandydatkę do stopnia naukowego doktora należy więc ocenić pozytywnie.

2. OCENA METODYCZNO-METODOLOGICZNA ROZPRAWY

Założenia badawcze, a także charakterystyka przeprowadzonego procesu badawczego, zawarte zostały w specjalnie temu poświęconym rozdziale (Rozdział 1., ss. 15-28). Autorka zatytułowała go „Metodologiczne podstawy badań”, zauważyć jednak należy, że jego treści wychodzą daleko poza obszar jedynie tytułowej metodologii.

Kandydatka sformułowała cel poznawczy prowadzonych przez siebie badań: diagnoza funkcjonowania instytucji sygnalisty na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa obiektów podlegających szczególnej ochronie (poszerzając niepotrzebnie jego opis o sposoby jego realizacji), oraz cel użyteczny: opracowanie kierunków doskonalenia działania na rzecz roli sygnalisty w zwiększeniu bezpieczeństwa obiektów podlegających szczególnej ochronie, [REDACTED], obydwa dookreślając w formie celów szczegółowych.

Główny problem badawczy Kandydatka sformułowała w postaci pytania: „W jakich obszarach konieczne jest doskonalenie działania instytucji sygnalisty na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa obiektów podlegających obowiązkowej ochronie?”. Jego rozwiązanie wymagało rozstrzygnięcia problemów szczegółowych, wyrażonych w postaci kolejnych pytań:

1. „Jakie aspekty determinują umiejscowienie [REDAKTOWANE] wśród obiektów podlegających obowiązkowej oraz wśród podmiotów o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa?
2. Jaki jest stan rozwiązań prawnych i organizacyjnych w zakresie funkcjonowania instytucji sygnalisty?
3. Jaki jest sposób funkcjonowania instytucji sygnalisty w obiekcie podlegającym obowiązkowej ochronie?
4. W jaki sposób instytucja sygnalisty wpływa na poziom bezpieczeństwa [REDAKTOWANE]
5. W jakim kierunku powinny zmierzać zmiany prawne i organizacyjne w zakresie funkcjonowania i wykorzystania instytucji sygnalisty?”.

Katalog określonych problemów badawczych znalazł swoje odzwierciedlenie w hipotetycznych odpowiedziach na poszczególne pytania, choć można mieć wątpliwości co do naukowego charakteru pytania szczegółowego nr 1. W stosownej hipotezie Kandydatka wskazuje na regulacje prawne, kwalifikujące [REDAKTOWANE] jako obiekt podlegający obowiązkowej ochronie oraz jako podmiot o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa, hipoteza taka nie wymaga zatem żadnej weryfikacji, a rozwiązanie problemu prowadzenia badań naukowych. [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE]

Układ pracy i zawarte w jego poszczególnych elementach treści odpowiadają katalogowi problemów badawczych, w kolejnych rozdziałach znaleźć można bowiem odpowiedzi na postawione pytania badawcze (choć dostrzec można także inne treści, które nie wynikają ze zbioru problemów badawczych.). Ze sprawozdawczego obowiązku zaznaczyć należy, że w pytaniu 5. Kandydatka pyta o kierunek pożądanych zmian, podczas gdy w hipotezie i treści rozprawy wskazuje ich znacznie więcej.

Prezentując założenia badawcze, Autorka bez potrzeby przywołuje definicje poszczególnych elementów (np. ss. 22-23, 24, 25), rozprawa doktorska nie jest bowiem podręcznikiem metodyczno-metodologicznym. Założenia te przeplata również zbędnymi – w tym miejscu – treściami (np. ss. 23, 26).

Procedurę badawczą prawidłowo podzieliła Kandydatka na kilka etapów, choć nie uwzględniła w nich wszystkich wykonanych prac. Nie wiadomo np. kiedy przyjęto założenia badawcze (poza postawieniem problemu), dobrano metody i opracowano narzędzie badawcze.

W kontekście skrupulatnego podziału procesu badawczego na poszczególne etapy (ss. 27-28), niezbyt precyzyjnie brzmi wprowadzenie we wcześniejszym fragmencie pracy innego, polegającego na zastosowaniu metody uogólnienia (s. 25).

Nie budzi zastrzeżeń dobór zastosowanych w procesie badań naukowych metod, technik i narzędzi badawczych, służących rozwiązaniu sformułowanych przez Kandydatkę problemów. Należały do nich metody ogólne: analiza, synteza, wnioskowanie i uogólnienie; a także empiryczna: sondaż diagnostyczny zrealizowany techniką wywiadu eksperckiego, z wykorzystaniem stosownego kwestionariusza. W ramach wywiadów eksperckich uzyskano opinie pięciu ekspertów, których dobór uznać można za odpowiedni.

Autorka zadeklarowała m. in. wykorzystanie metody analizy i krytyki piśmiennictwa, choć w treści rozprawy trudno znaleźć wątki polemiczne z innymi autorami. Jak pisze Autorka, „Głównym kryterium w doborze literatury stanowiła ich aktualność” (s. 25), nie do końca jednak wiadomo co rozumie pod tym pojęciem, ponieważ daty publikacji pozycji literatury wykazanej w „Bibliografii” są bardzo zróżnicowane, a najstarsza z nich sięga roku 1959.

Bez wątplenia, przeprowadzone przez Kandydatkę badania podlegały pewnym ograniczeniom, nie zostały one jednak precyzyjnie określone w ramach przyjętych założeń. Kilkakrotnie posługuje się np. zwrotem „w badanym okresie” (ss. 152, 154, 160, 163, 167), nie wiadomo jednak, czy jest on tożsamy z zakresem czasowym wskazanym w ramach etapu III: „Gromadzenie materiału badawczego”, a odnoszącym się do rejestracji zgłoszeń sygnalistów

Rozprawa doktorska to swoiste sprawozdanie z przeprowadzonych badań naukowych. Błędnie więc pisze Kandydatka, że „W niniejszej dysertacji zamierzono osiągnąć oba cele” (s. 20), „Przedmiotem badań w pracy była instytucja...” (s. 24), „Przeprowadzona analiza w ramach niniejszej dysertacji wykazała...” (s. 204), „Analiza przeprowadzona w ramach niniejszej dysertacji wykazała, że ...” (s. 205), „...wyniki niniejszej dysertacji wskazują na ...” (s. 208), czy „Rozprawa doktorska koncentruje się na analizie korzyści, ...” (s. 261). Celem pracy jest prezentacja uzyskanych rezultatów badawczych, natomiast wszystkie przytoczone elementy odnoszą się nie do niej, ale do badań, których wyniki ona prezentuje. Kandydatka zdaje się zresztą rozumieć tę zależność, pisząc: „Zgromadzone w dysertacji wyniki badań przyczyniły się do weryfikacji głównej hipotezy badawczej, ...” (s. 206), w tym jednak przypadku zabrakło zgodności z przyjętymi etapami przebiegu badań, które zakładały najpierw weryfikację hipotezy (etap V), a potem dopiero podsumowanie wyników badań (etap VI).

Rażą nieco użyte przez Badaczkę sformułowania: „Autorka dysertacji podjęła próbę wieloaspektowego spojrzenia na zagadnienie...” (s. 11), „Autorka dysertacji podjęła ... próbę

poszerzenia katalogu nieprawidłowości...” (s. 122), „Autorka dysertacji, ..., podjęła próbę ustalenia,...” (s. 184), „Koniecznym wydaje się także dostosowanie przepisów... (s. 201). Celem badań naukowych jest zdobywanie wiedzy ścisłej i pewnej, w istocie zatem Autorka powinna nie tylko próbować, ale rzeczywiście udzielić odpowiedzi, poszerzać i ustalać – przy wykorzystaniu różnorodnych metod i technik badawczych – a w efekcie tego określić to, co zrobić należy, a nie tylko się wydaje.

Podsumowując tę część recenzji stwierdzam, że badania zostały przeprowadzone prawidłowo, a dysertacja – pomimo przekazanych uwag – jest poprawna pod względem metodyczno-metodologicznym. Dostrzec należy oryginalność przyjętego problemu badawczego i jego znaczenie, trafność zastosowanych metod badawczych, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia przez Kandydatkę badań naukowych.

3. OCENA MERYTORYCZNA ROZPRAWY

Uwagę można poczynić w stosunku do tytułu dysertacji, który brzmi: „Instytucja sygnalisty w zapewnieniu bezpieczeństwa obiektów podlegających obowiązkowej ochronie [REDACTED] [REDACTED]”. Zdaniem recenzenta, słowo „zapewnieniu” należałoby zastąpić słowem „zapewnianiu”, rozumianym jako proces, nie zaś jednorazowe wydarzenie.

Struktura pracy jest właściwa. Przedstawiona do recenzowania rozprawa doktorska na 264. stronach (wliczając w to spisy, załączniki i streszczenia) prezentuje uzyskane przez Kandydatkę wyniki badań naukowych. Z punktu widzenia celów badań i brzmienia rozwiązywanych problemów badawczych, wybrano poprawną metodę opracowania, zachowując logiczny i adekwatny do nich układ treści poszczególnych części rozprawy. Dysertacja, rozpoczynająca się „Wstępem”, a następnie rozwinięta w sześciu rozdziałach, stanowi zamkniętą i spójną z założeniami badawczymi całość.

„Wstęp” (ss. 6-14) zawiera wprowadzenie w tematykę pozostającą w obszarze zainteresowań Autorki i jej powiązanie z obszarem bezpieczeństwa. Scharakteryzowano w nim również strukturę rozprawy i treści jej poszczególnych rozdziałów.

Rozdział pierwszy (ss. 29-73) zawiera uzasadnienie podjęcia badań wybranej tematyki, zaprezentowano w nim również metodyczne i metodologiczne podstawy przeprowadzonych badań, w tym cel badań, problemy badawcze, przyjęte hipotezy, przedmiot badań, zastosowane metody, techniki i narzędzia badawcze oraz przebieg procesu badawczego.

W rozdziale drugim (ss. 29-73) odniesiono się do obiektów podlegających obowiązkowej ochronie, prawnych uwarunkowań tej ochrony, kategorii takich obiektów [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE] które obowiązkowej ochronie podlegają. Autorka stworzyła szczegółową siatkę pojęciową, zapoznając czytelnika z wieloma przydatnymi terminami, skrupulatnie opisała także wiele innych aspektów, czasem wychodząc poza treści niezbędne do udzielenia odpowiedzi na postawiony problem szczegółowy (np. ss. 35, 36, 37, 60, 65).

W rozdziale trzecim (ss. 74-100) Autorka zaprezentowała prawne uregulowania w zakresie funkcjonowania sygnalistów, ponownie wychodząc poza rejestr przyjętych problemów badawczych. Dotyczy to podrozdziału 3.2. „Sygnaliści – rys historyczny”, który nie stanowi odpowiedzi na żadne z postawionych pytań badawczych. Pewne wątpliwości można mieć także w odniesieniu do tytułu podrozdziału 3.1. „Sygnalista w aspekcie teoretycznym”, którego treści – w istocie – odnoszą się również do aktów prawnych, tym zaś trudno przypisać jedynie teoretyczny charakter.

Rozdział czwarty (ss. 101-130) zawiera szczegółowe wyniki badań dotyczących funkcjonowania sygnalistów w obiektach podlegających obowiązkowej ochronie oraz powiązania ich aktywności z różnymi obszarami bezpieczeństwa organizacji. Zaś w rozdziale piątym (ss. 147-182) Autorka opisała specyfikę podejścia do instytucji sygnalisty [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE]. Jego lektura przyniosła lekki niedosyt, ponieważ – zapoznając się z celem utylitarnym badań (opracowanie kierunków doskonalenia działania na rzecz roli sygnalisty w zwiększeniu bezpieczeństwa obiektów podlegających szczególnej ochronie, [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE]) można było się spodziewać, że Kandydatka opracuje kierunki doskonalenia [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE] które z powodzeniem można będzie wykorzystać w innych obiektach. Tymczasem w treści rozdziału 5. znalazły się rozwiązania już zastosowane [REDAKTOWANE], których przydatności w innych obiektach jedynie należy się domyślać. Jest to o tyle trudne, że – na co wskazuje lektura treści rozdziału 5. oraz załącznika nr 3 – [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE] Ponadto, w wielu przypadkach przeprowadzone w odpowiedzi na zgłoszenie czynności wyjaśniające nie potwierdziły zagrożeń. Zaprezentowane w dalszej części dysertacji propozycje nie mają zatem swego źródła w rekomendacjach [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE], będących skutkiem zgłoszenia sygnalisty. [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE]

██████████, żadne z nich natomiast nie odnosiły się do funkcjonowania instytucji sygnalisty, czy jego ochrony. Informacje te świadczyć mogą o tym, że „...zgłoszenia sygnalistów mają znaczący wpływ na poprawę bezpieczeństwa i efektywności operacyjnej ██████████ ██████████ (s. 262), co nie wymaga zdaniem recenzenta aż tak obszernego dowodu, nie przyczyniają się jednak do rozwiązania głównego problemu badawczego.

Jak pisze Kandydatka, przyjęty „główny problem badawczy determinował proces badawczy, którego istotą było zaprezentowanie dostępnych rozwiązań, ich krytyczna ocena oraz zaproponowanie kierunków zmian w procesie wykorzystania instytucji sygnalisty w zapewnieniu bezpieczeństwa obiektu podlegającego obowiązkowej ochronie.” (s. 21). Zawarte w rozdziale 5. treści stanowią więc bez wątpienia prezentację dostępnych rozwiązań, trudno jednak ocenić, na ile są wynikiem przeprowadzonych badań naukowych, na ile zaś efektem korporacyjnej pragmatyki i sprawozdaniem z działalności spółki.

Jak pisze Autorka, „Efektem badań naukowych, których wyniki zaprezentowano w rozdziałach 2-5, jest rozdział szósty, w którym zaprezentowano możliwe do wprowadzenia zmiany mające na celu usprawnienie przebiegu procesu oraz zwiększenie roli sygnalisty w zapewnieniu bezpieczeństwa obiektów podlegających obowiązkowej ochronie.” (s. 13). Rozdział ten (ss. 188-203) zawiera wyniki przeprowadzonych badań, w tym opinie ekspertów, i ogólne jedynie kierunki – co prawda zgodnie z założeniem badawczym – w jakich podążać powinny przyszłe działania.

Jak zakłada Kandydatka, „Nie ma jednego skutecznego modelu funkcjonowania instytucji sygnalisty. Jest on uzależniony od możliwości technicznych i dostępnych kanałów zgłaszania nieprawidłowości, personelu oraz organizacji jego pracy” (s. 22). Zauważa przy tym, że „Odpowiedzią na pytanie odnośnie konieczności doskonalenia instytucji sygnalisty na rzecz bezpieczeństwa obiektów podlegających obowiązkowej ochronie będzie diagnoza każdego indywidualnego przypadku...” (s. 202). Dodaje również: „Biorąc pod uwagę uznane metodologie zarządzania zgodnością, system obsługi zgłoszeń od sygnalistów powinien być dopasowany do specyfiki danej organizacji. Wymaga to przeprowadzenia szczegółowej analizy ryzyka, która wskaże potencjalne zagrożenia w zakresie bezpieczeństwa obiektu” (s. 202). W świetle takiego brzmienia jednej z hipotez szczegółowych oraz wniosków z przeprowadzonych badań, a także faktu, iż nawet pobieżnym badaniom nie poddano żadnych innych – ██████████ – obiektów, można mieć wątpliwości co do rzeczywistych możliwości wykorzystania rozwiązań ██████████

■ w innych obiektach podlegających obowiązkowej ochronie i adaptacji rozwiązań ■ do ich zróżnicowanych potrzeb, wynikających z odrębności i specyfiki poszczególnych obiektów.

Zgodnie z założeniami hipotezy roboczej, jeżeli instytucja sygnalisty ma stanowić istotne ogniwo w systemie bezpieczeństwa obiektów podlegających obowiązkowej ochronie, to jej funkcjonowanie powinno być oparte na procedurach osadzonych na podstawach prawnych i wnioskach z doświadczeń krajowych i międzynarodowych. Pierwszy warunek już został spełniony, ponieważ Ustawa z dnia 14 czerwca 2024 r. o ochronie sygnalistów została przyjęta (Dz.U. 2024 poz. 928), choć jeszcze przed jej wejściem w życie Kandydatka stwierdziła, że „...obowiązujące w Polsce i na świecie akty prawne stanowią solidną podstawę dla działania instytucji sygnalisty...” (s. 207). O drugim Autorka pisze, że „Ustawodawca wprowadza do polskiego porządku prawnego rozwiązania stosowane od lat m.in. w Wielkiej Brytanii...” (s. 120). W takim kontekście zastanawiać się można nad aktualnością kierunków proponowanych przez Kandydatkę rozwiązań po wejściu w życie ustawy o ochronie sygnalistów.

Dobrym rozwiązaniem jest umieszczenie na końcu każdego rozdziału wniosków, które – z założenia – powinny syntetycznie podsumowywać ich treść. W przypadku recenzowanej dysertacji zdarza się jednak, że zawierają one nie tylko konkluzje, podsumowania i uogólnienia, ale również „regulane” wyniki badań. W istocie nie są to więc same wnioski, ale czasem także kontynuacja prezentacji uzyskanych wyników w miejscu, po którym czytelnik oczekiwać może czegoś innego (np. ss. 67, 68, 99, 129, 130, 187).

„Zakończenie” (ss. 204-208) zawiera podsumowanie całego opracowania, odnosząc się ogólnie do weryfikacji przyjętych hipotez oraz wniosków wyprowadzonych na podstawie przeprowadzonych badań.

W wykazie bibliograficznym znalazły się odpowiednio dobrane opracowania zwarte, artykuły, akty prawne, dokumenty strategiczne i inne opracowania, a także wiarygodne źródła internetowe. Ciekawość wzbudza wyodrębnienie aktów prawnych, norm i aktów normatywnych w jednym ze śródtytułów.

Dysertację uzupełniają stosowne oświadczenia, wykaz tabel, streszczenia w języku polskim i angielskim oraz trzy załączniki, choć w spisie treści umieszczono tylko ostatni z nich. Dobrym rozwiązaniem byłoby, poza wskazaniem numeracji załącznika, także określenie jego zawartości.

Oceniając wartość naukową rozprawy całkowicie zgodzić się można z Kandydatką, że „Przeprowadzone badania naukowe poszerzyły wiedzę na temat roli instytucji sygnalisty

w zapewnieniu bezpieczeństwa obiektów, które podlegają obowiązkowej ochronie.” (s. 18). Z co najmniej dwóch powodów polemizować natomiast można ze stwierdzeniem zawartym w Streszczeniu: „Praca ta ma znaczący wkład w literaturę na temat instytucji sygnalisty...” (s. 262). Po pierwsze – z oceną jej wartości poczekać należałoby na opinie recenzentów; po drugie (znacznie istotniejsze) – pojęcie „literatura” obejmuje swym zasięgiem wszelkie twory słowne, zachowane w formie pisanej, a nawet w przekazie ustnym. Określenie takie stanowi więc przesadne uproszczenie w odniesieniu do tekstu, którego walory nie literackie, ale naukowe należałoby podkreślać.

Oczekując wyjaśnienia wyartykułowanych wątpliwości podczas publicznej obrony recenzowanej rozprawy, ogólnie stwierdzić można, że Kandydatka zaprezentowała dysertację w czytelny i właściwie skomponowany sposób, jej treści są skrupulatne i uporządkowane, a używane pojęcia precyzyjnie zdefiniowane. Autorka wykazała się dużą dociekliwością, czasem wykraczającą poza zakres niezbędny do rozwiązania postawionych problemów, prezentując materiał interesujący zarówno pod względem poznawczym, jak i utylitarnym. W wyniku przeprowadzonych badań naukowych rozwiązała przyjęty przez siebie główny problem badawczy i osiągnęła założone cele.

Pojawiające się w dysertacji nieprawidłowości nie mają wpływu na jej ogólną, pozytywną ocenę. Miejscami brakuje w niej naukowej precyzji, dokładności i konsekwencji opisu, cechuje ją jednak oryginalność i bez wątpienia wnosi ona walory poznawcze i utylitarne w odniesieniu do określonego przedmiotu badań, wzbogacając dorobek w obszarze, do którego się odnosi.

4. OCENA FORMALNA ROZPRAWY

Poziom pisarskiego ujęcia wyników badań nie budzi większych zastrzeżeń. Rozprawa napisana została poprawnym językiem, jej opracowanie jest staranne i prawidłowe, Autorka nie ustrzegła się jednak drobnych uchybień.

W tekście pojawiają się nieliczne „literówki”, niekonsekwentnie stosowana jest, przyjęta w opracowaniach naukowych, forma bezosobowa narracji (np. ss. 8, 20, 42, 56), konstrukcja „Tamże” w przypisach dolnych (np. 52, 250), akapity (np. ss. 182, 184), miejscami niewłaściwie stosowane są znaki interpunkcyjne (np. ss. 20, 131, 132). Autorka nadużywa sformułowań „powyżej” i „poniżej” (np. ss. 22, 30, 36, 37, 70, 92, 120, 121, 150, 160, 169, 183, 185...) – nie są to precyzyjne, naukowe określenia.

W niektórych fragmentach tekstu nie wskazano źródeł ich pochodzenia (np. ss. 154, 155-157, 158, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 170, 171, 194). Czasem Autorka wyraża się nieprecyzyjnie, np. „Poniżej zaprezentowano rozbudowaną analizę zgłoszonych incydentów...” (s.170). Rzecz jasna chodzi o wyniki takiej analizy.

Zdaniem recenzenta, wszelkie tytuły powinny być zrozumiałe same w sobie, niezależnie od kontekstu. W recenzowanej rozprawie znaleźć można natomiast kilka o charakterze uniwersalnym, np. „Międzynarodowe regulacje”, „Krajowe regulacje”, „Nurt legislacyjny”.

Wymienione spostrzeżenia nie mają wpływu na ogólną, pozytywną ocenę recenzowanej rozprawy, a ich wskazanie – obok funkcji oceny – pełnić ma rolę edukacyjną sporządzonej recenzji.

5. WNIOSEK KOŃCOWY

Zawarte w rozprawie wyniki badań stanowią oryginalne rozwiązanie problemu badawczego, o znacznej wartości poznawczej i praktycznej. Dowodzą również dużej wiedzy merytorycznej i odpowiedniego przygotowania Autorki pod względem metodycznym i metodologicznym. W zakresie umożliwiającym przez tematykę rozprawy, Autorka wykazała się ogólną wiedzą teoretyczną w dyscyplinie naukowej nauk o bezpieczeństwie, a także umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Wszystko to sprawia, że wysiłek Kandydatki, związany z przeprowadzeniem badań i opracowaniem ich w formie rozprawy doktorskiej, należy ocenić pozytywnie. Recenzowana dysertacja stanowi indywidualny dorobek Kandydatki, spełniając – w ocenie recenzenta – wymagania rozprawy doktorskiej zawarte w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 1668 z późn. zm.). Tym samym wnoszę o dopuszczenie mgr Aliny Wołoch do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora.